

Марина Димитријевић

**ИСПУЊАВАЊЕ
ПОРЕСКИХ ОБАВЕЗА**

Ниш, 2017

Проф. др Марина Димитријевић

ИСПУЊАВАЊЕ ПОРЕСКИХ ОБАВЕЗА*

Издавач

Правни факултет Универзитета у Нишу, Центар за публикације

За издавача

Проф. др Саша Кнежевић, декан

Рецензенти

Проф. др Милева Анђелковић, редовни професор

Правног факултета Универзитета у Нишу

Проф. др Јадранка Ђуровић-Тодоровић, редовни професор

Економског факултета Универзитета у Нишу

Проф. др Марина Ђорђевић, ванредни професор

Економског факултета Универзитета у Нишу

Технички уредник

Ненад Милошевић

Лектура

Весна Анђелковић

Штампа

Медивест Ниш

Тираж

100 примерака

ISBN 978-86-7148-230-1

* Монографија је резултат истраживања на пројекту „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“ (бр. 179046), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Copyright©Правни факултет Универзитета у Нишу

Сва права задржана. Није дозвољено да било који део ове књиге буде снимљен, емитован или репродукован на било који начин, укључујући фотографију, магнетни запис или било који други вид записа без претходне дозволе аутора и издавача.

<http://www.prafak.ni.ac.rs>

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	7
-----------------	---

I ДЕО

О ФЕНОМЕНУ ИСПУЊАВАЊА ПОРЕСКИХ ОБАВЕЗА

1. Појмовно одређење феномена испуњавања пореских обавеза	10
2. Испуњавање пореских обавеза кроз историју	13
2.1. Стари и средњи век	15
2.2. Нови век	20
2.3. Савремено доба	21
3. Модалитети испуњавања пореских обавеза	24
4. Детерминанте испуњавања пореских обавеза – поглед из угла различитих теорија	27
4.1. Финансијска (пореска) теорија	28
4.2. Економска теорија	36
4.3. Психолошка теорија	40
4.4. Социолошка теорија	47
5. Испуњавање пореских обавеза <i>versus</i> неиспуњавање пореских обавеза	51

II ДЕО

УПРАВЉАЊЕ ИСПУЊАВАЊЕМ ПОРЕСКИХ ОБАВЕЗА

1. Општи осврт на управљање феноменом испуњавања пореских обавеза	57
2. Испуњавање пореских обавеза у светлу примене идеја „Новог јавног управљања“	60
3. Утврђивање нивоа поштовања пореских закона као основа управљања испуњавањем пореских обавеза	63

4. Управљање ризицима у домену испуњавања пореских обавеза	65
4.1. Основне напомене	66
4.2. Процес управљања ризицима у испуњавању пореских обавеза	68
4.2.1. Стратешки и оперативни ниво управљања пореским ризицима	71
4.2.2. Примена информационе технологије и управљање пореским ризицима	73
4.2.3. Етапе процеса управљања ризицима у испуњавању пореских обавеза	77
4.2.4. Понашање великих пореских обвезника као највећи порески ризик	81
4.2.5. Пословање преко интернета и нови порески ризици	86
5. Пореска контрола и њена улога у управљању испуњавањем пореских обавеза	87
5.1. Појам пореске контроле	87
5.2. Функције и облици пореске контроле	90
5.3. Одабир обвезника за пореску контролу	93

III ДЕО

ПОБОЉШАЊЕ ИСПУЊАВАЊА ПОРЕСКИХ ОБАВЕЗА

1. Стратегија утицаја на пореске обвезнике и њихово испуњавање пореских обавеза (стратегија испуњавања пореских обавеза)	101
2. Активности и мере у области побољшања испуњавања пореских обавеза	109
2.1. Превентивне активности и мере	110
2.1.1. Минимизирање прилика за пореску нелојалност	110
2.1.2. Увођење новина у пореском поступку и односима пореских органа и пореских обвезника.....	112
а) Самоопорезивање и кооперативност пореских обвезника	113

б) Порески обвезници као „корисници пореских услуга“	115
в) Домети и ограничења новина у пореском поступку и порескоправним односима	118
2.1.3. Развијање пореске свести обвезника	121
2.1.4. Јачање интегритета и компетентности пореских службеника	123
2.1.5. Прописивање, поштовање и заштита права пореских обвезника	126
а) Прописивање и поштовање права пореских обвезника	127
б) Механизми заштите права пореских обвезника	130
2.1.6. Међународна размена пореских информација	136
2.1.7. Установљавање и унапређење професије пореских саветника	140
2.1.8. Пореска амнестија	144
2.2. Репресивне активности и мере	146
2.2.1. Санкционисање пореских деликата	147
а) Значај пореских санкција за испуњавање пореских обавеза	148
б) Циљеви и облици пореских санкција	150
в) Пожељне карактеристике делотворних пореских санкција	152
2.2.2. Алтернативе пореским санкцијама	153
2.3. Активности и мере подстицања пореске дисциплине и популаризације пореза у периоду економске кризе	155
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	159
ЛИТЕРАТУРА	163

ПРЕДГОВОР

Правилна примена система опорезивања у сваком друштву фундаментално је одређена природом релације која се успоставља између државе и појединаца који на њеној територији живе и привређују. Две крајности указују на квалитет овог односа – спремност пореских обвезника да поштују пореске прописе и испуњавају своје пореске обавезе, односно одбијање пореских обвезника да то учине и учествују у подмиривању трошкова јавне потрошње.

У нестабилним друштвеним условима, који попримају карактер свеопште кризе, одлука о непоштовању пореских прописа се врло лако доноси. Супротни процес, повратак у легалне пореске токове, подразумева предузимање низа активности и мера пореске власти и других субјеката у друштву, као и одређени временски период да би оне оствариле адекватан утицај на пореске обвезнике и њихово пореско понашање.

Испуњавање пореских обавеза од стране обвезника пореза императивни је захтев савремене државе. Кључна претпоставка његовог остваривања је постојање коректних односа пореске власти и пореских обвезника, који се могу очувати само уколико се порески прописи примењују без изазивања већих тензија у друштву. Уз то, две околности су врло битне за јачање пореске дисциплине у савременим условима: порески систем мора да буде конципиран уз уважавање начела правичности, што једноставнији и разумљивији обвезницима и треба да поседује довољно стимулативна обележја; неопходно је стварање погодне друштвене климе у погледу испуњавања пореских обавеза.

Из чињенице да су порези саставни део свакодневнице и да су суштински важни за нормално финансирање државе и њен опстанак (подсетимо се тврдње да су порези „живци“ државе), произилази и актуелност проблематике испуњавања пореских обавеза. Непостојање обимнијих систематизованих научних истраживања на нашим просторима, којима би се указивало на све добробити поштовања пореских закона, определили су ме да научној и стручној

јавности представим монографију под називом „Испуњавање пореских обавеза“. Циљ монографије је презентовање свих релевантних детерминанти које опредељују обвезничково понашање као одговор на питање: „Да ли пореске обавезе треба или не треба испуњавати?“ У монографији су, такође, обрађена питања управљања феноменом испуњавања пореских обавеза, као и његовим побољшањем.

При изради ове монографије конструктивне предлоге и драгоцене сугестије пружили су ми рецензенти, на чему сам им неизмерно захвална. Захвалност дугујем и издавачу, који је омогућио објављивање ове монографије.

У Нишу, јануар 2017. године

Аутор